

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Ojediněle se v sondách a čtvercích vyskytly střepy kultury zvoncovitých pohárů. V ploše výzkumu se opět jednalo o níže položené (JV) části.

Představa o pohřebišti KŠK, která byla dříve doložena 5 hroby, se rozšířila o další 3 hroby (H 21–23). Byly rozmístěny nedaleko sebe a vzhledem k mělkému zahloubení porušeny pohybem těžké techniky při skrývce. Hrob H21 měl charakter SSSZ–JJV orientované nepravidelně obdélné jámy (1,39 × 0,69 m, hloubka 0,18 m) a byl v něm uložen pohřeb dítěte ve skrčené poloze na levém boku (orientace J–S). Mezi nohama a S okrajem hrobové jámy stála poškozená nádoba (džbáněk?). Hrob H22 byl uložen v pravidelně oválné jámě (2,20 × 0,90 m, orientace S–J) s hloubkou 0,28 m. Kostra se dochovala jen částečně (lebka a dolní končetiny) a prozrazovala původní uložení ve skrčené poloze v orientaci S–J. V zásypu byla nalezena měděná záušnice, zlomky keramiky, mazanice, 1 kus ŠI a zvířecí zub. Hrob H 23 měl nepravidelně oválný tvar (2,15 × 0,45 m) a vzhledem k mělkému zapuštění (0,16 m) byl porušen. Kvůli absenci milodarů jej řadíme ke KŠK pro jeho vztah k výše zmíněným hrobům, s nimiž tvořil nepravidelnou S–J řadu.

Miroslav Daňhel

Literatura

Paulus, M. 2007: Hulín (okr. Kroměříž), *Přehled výzkumů* 48, 362.

Paulus, M. 2008: Hulín (okr. Kroměříž), *Přehled výzkumů* 49, 297.

Resumé

Pravčice (Bez. Kroměříž), „U obrázku“, Jordanówer-, Schnurkeramik- u. Glockenbecherkultur, Äneolithikum. Siedlung, Kulturschicht, Gräberfeld, Siedlungsbegräbnis, Rettungsgrabung.

PROSTĚJOV (OKR. PROSTĚJOV)

Určická a Okružní ulice, KŠK. Hrob. Záchranný výzkum

V měsíci září 2008 byla zahájena výstavba kruhového objezdu v místě křížení ulic Určické a Okružní v jihozápadní části města Prostějova. Vzhledem k tomu, že v okolí místa došlo v minulosti několikrát k narušení hrobů slovanského pohřebiště, byly zemní práce průběžně sledovány. Dne 26. října nahlásili dělníci firmy SKANSKA prostějovskému pracovišti ÚAPP Brno, v. v. i., nález hliněné nádoby přímo ve středu budované křižovatky. Obhlídkou místa nálezu bylo zjištěno, že došlo k narušení hrobu kultury se šňurovou keramikou (obr. 11). Ten byl následujícího dne vypreparován, zdokumentován a vyveden. Hrobová jáma měla tvar širokého obdélníku se zaoblenými rohy. Její delší osa byla orientována ve směru JZ–SV. Pravidelný obvod hrobové jámy byl na JV straně prolomen měsícovitým výkrojem. Nelze vyloučit, že se jedná o zbytek šachty vyhloubené při recentním otevření hrobu. V ose výkroje, směrem k západu, byly nalezeny

rozmetané kosti trupu pohřbeného, a to na rozdíl od dolních končetin, které zůstaly v anatomické poloze. V tnavém zásypu hrobu však nebyly stopy po šachtě identifikovány. Hrobová jáma měla rozměry 2,28 × 1,5 m a její ploché dno se nacházelo 1,3 m pod úroveň dnešního terénu. V místě výkroje jsme naměřili šířku 1,7 m. Na dně hrobové jámy ležela ve skrčené poloze kostra dospělého jedince, a to na pravém boku hlavou k JZ a obličejem k V. Podle uložení se tedy jednalo o pohřeb muže. Tomu ostatně odpovídá i výbava hrobu. Při JV stěně před trupem pohřbeného stál džbán, od něj směrem k jižnímu rohu jámy pohár s otisky šňůry na hrdele a mezi ním a lebkou se nacházela skupina předmětů – kostěné dláto, pazourková čepel a kostěný hrot. Poněkud více k SZ kamenná sekera. Jak bylo již uvedeno, kosti trupu, horních končetin a lebky tvořily skrumáž na JZ polovině dna hrobu. Na kostech nebyly pozorovány sebemenší stopy měděny.

Obr. 11: Prostějov, Hrob, KŠK. Fig. 11: Prostějov. Skelettgrab der Schnurkeramik.

Hrob KŠK z Určické ulice v Prostějově je v pořadí již třetím hrobem z tohoto místa. Dva hroby ze stejného období byly zachyceny při stavbě domů v nedaleké Waitově ulici.

Miroslav Šmíd

Resumé

Prostějov (Bez. Prostějov), Kreisverkehrsplatz an den Určická und Okružní Strassen. Schnurkeramik. Grab. Rettungsgrabung.

PROSTĚJOV (K. Ú. ČECHOVICE U PROSTĚJOVA, OKR. PROSTĚJOV)

„Čechovsko“. KNP, KKK. Výšinné opevněné sídliště. Řez opevněním.

Výšinné eneolitické sídliště Čechovsko u Čehovic je známou archeologickou lokalitou, a to především díky obsáhlé kolekci kamenných nástrojů. Jejich množství jde do stovek kusů, dnes uložených především ve sbírkách Muzea Prostějovska v Prostějově. Antonín Gottwald, který lokalitu na přelomu 19. a 20. století objevil, hovoří o „nepatrně zvýšeném páse složeném z hlíny prostoupené přečetnými drobnými kaménky červeně vypále-

nými“, který interpretoval jako možný pozůstatek opevnění (Gottwald 1937). Dnes však po této fortifikaci nenajdeme v terénu nejmenší stopy. Bylo proto otázkou, zda se v případě Čechovska jedná skutečně o hradisko nebo jen o neohrazené výšinné sídliště. Z tohoto důvodu byla lokalita podrobena geofyzikálnímu měření, a to v místech, kde jsme vzhledem ke konfiguraci terénu průběh nějaké fortifikace předpokládali. Geofyzikální měření vytypované plochy provedl Roman Křivánek z Archeologického ústavu AV ČR v Praze v září 2007. Vyhodnocením naměřených hodnot byla existence liniové stavby potvrzena. Archeologický výzkum provedený na přelomu února a března 2008 ukázal, že geofyzikálním měřením indikovaná liniová stavba představuje dva paralelně běžící příkopy, plytký vnější a hluboký vnitřní. Vnitřní příkop lichoběžníkovitého průřezu byl 3,5 m široký a 1,2 m hluboký, vnější pak pouze 2 m široký a 0,25 m hluboký.

Obr. 12: Prostějov-Čechovice. Řez opevněním. Fig. 12: Prostějov-Čechovice. Schnitt durch die Befestigung.

Existence hradby prokázána nebyla. Jižní konec příkopu se v sondě obloukovitě uzavíral, a je proto pravděpodobné, že sonda těsně minula někdejší vstup, tedy bránu do areálu hradiska. Keramika získaná především z výplně vnějšího příkopu datuje fortifikaci do průběhu středního eneolitu. Konkrétnější časové vymezení není možné. Přesto lze na základě několika střepů uvažovat o tom, že doba osídlení lokality překročila hranici tzv. „bolerázského horizontu“.

Miroslav Šmíd

Literatura

Gottwald, A. 1937: Hrad u Bílovic a nordická sídliště na výšinách na Prostějovsku, *Časopis vlasteneckého spolku musejního*, Olomouc 50, 181–190.

Resumé

Prostějov (Kataster Čechovice u Prostějova, Bez. Prostějov). „Čechovsko“. Trichterbecher- u. Badener Kultur. Höhensiedlung. Schnitt durch den Graben.

PTENÍ (OKR. PROSTĚJOV)

„Široká“. Eneolit. Sídliště. Povrchový sběr.

Při povrchové prospekci se autorovi těchto řádků podařilo dne 7. 4. 2001 objevit neznámou lokalitu na k. ú. Ptení, projevující se koncentrací štípané industrie na zemědělsky obdělávané ploše. Naleziště zaujímá vrcholovou část ostrožny převyšující inundaci říčky Romže v poloze „Široké“ severně od obce (ZM 1:10 000, list 24-23-05, 245:188, koordináty 245:201, 251:202, 257:198, 259:192). Přes opakované sběry jsem nezjistil žádné půdní příznaky dokládající přítomnost zahloubených objektů, výrazně se naopak projevovalo naorávané skalní podloží.

Povrchová prospekce prováděná do r. 2004 přinesla rozsáhlou kolekci štípané industrie čítající řádově stovky kusů. Mimo štípanou industrii přinesly sběry pouze tři drobné atypické střípky datovatelné obecně do zemědělského pravěku. Jejich vztah ke kolekci štípané industrie zůstává ovšem vzhledem k intenzivnímu pravěkému osídlení širšího regionu otázkou. Nálezy jsou deponovány v Muzeu Prostějovska v Prostějově pod inv. č. 141 116–141 164, 144 834–144 899, část nálezů zůstává prozatím nekatalogizována.

Dílenský charakter lokality jednoznačně dokládá převažování jader a debitáže, kategorie nástrojů se vyskytla jen zřídka (škrabádky, srpové čepele, ryla), zcela výjimečně se pak objevil plošně retušovaný hrot šípů s vykrojenou bází. V surovinovém spektru dominuje především rohovec typu Olomučany a rohovec typu Krumlovský les, hojně se vyskytuje i radiolarit. Ostatní suroviny máme zastoupeny pouze okrajově, stopově byl např. zjištěn spongolit typu Ústí nad Orlicí.

Obtížně zodpověditelnou otázkou zůstává vzhledem k absenci doprovodných nálezů datování souboru. Do pozdní doby kamenné, popř. počátku doby bronzové se technikou zhotovení hlásí zmiňovaný hrot šípů z polohy „Široké“, který ale s dílenským souborem spíše nesouvisí. Těžiště kolekce pak dle laskavého posouzení M. Olivy, Z. Nerudové a P. Nerudy leží v mladší–pozdní době kamenné s možným ojedinělým výskytem starších artefaktů. Toto datování spolu s umístěním lokality spíše v „paleolitické“ či „mezolitické“ poloze, absence doprovodných nálezů a nejspíše i zahloubených objektů, dílenský charakter a surovinové spektrum činí lokalitu velmi zajímavou.

„Kluče“. Neolit–eneolit. Sídliště. Povrchový sběr.

Dne 5. 9. 2002 se podařilo zjistit další, avšak nevelkou koncentrací (6 ks) štípané industrie na k. ú. Ptení, tentokrát poblíž osady Ptenský Dvůrek v poloze „Kluče“, vzdálenou čarou 1,2 km severozápadně od lokality Ptení-„Široké“ (ZM 1:10 000, list 24-23-05, koordináty 152:263, 152:273, 159:275, 161:265). Poloha se nachází na mírném návrší mezi bezejmennými vodotečemi. Kolekce je uložena v Muzeu Prostějovska v Prostějově pod inv. č. 145 137–145 143. Zde datování vzhledem k minimu nálezů představuje ještě větší problém než v případě polohy „Široké“, patrně ale nebude příliš odlišné.

David Vích